

Aan de raad van de gemeente Heerenveen.

Onderwerp: resultaat monitoringsonderzoek rekenkameronderzoek Jeugdzorg.

Heerenveen, 2 april 2020

Geachte raad,

Inleiding

De Rekenkamercommissie Heerenveen (hierna: Rkc) voert rekenkameronderzoek uit naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van onderdelen van het gemeentelijk beleid. Daarmee draagt de Rkc bij aan versterking van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad. Een rekenkameronderzoek houdt kort gezegd in dat de Rkc rapporteert over de bevindingen van het onderzochte onderwerp en hieraan conclusies en aanbevelingen koppelt.

Met deze brief informeert de Rkc u over de uitkomsten van een vervolgonderzoek naar de uitkomsten van de opvolging van de aanbevelingen die zijn gedaan naar aanleiding van het in opdracht van de Rkc uitgevoerde onderzoek “Jeugdzorg, geen zorg voor later...” (Seinstravandelaar 2017). Met dit vervolgonderzoek geeft de Rkc een korte analyse op de vervolgacties op de vastgestelde aanbevelingen, aangevuld met documentenstudie en een interview op ambtelijk niveau. Het onderzoek rondt af met een conclusie en aanbeveling.

Korte terugblik op het onderzoek jeugdzorg

Het onderzoek vond plaats in de periode juli tot en met september 2016. De onderzoeksvraag luidde: *“In hoeverre worden de met de decentralisatie van de jeugdzorg beoogde kansen op doeltreffende en doelmatige wijze gerealiseerd en wordt er bij de uitvoering van de jeugdzorg voldoende rekening gehouden met risico’s?”*

Het onderzoek toonde in het algemeen een positief beeld van de gemeente die haar kansen benut om een goed jeugdzorgstelsel in de gemeente tot stand te brengen. De gemeente werkt vanuit een professionele, lerende houding aan de doelstellingen die met de decentralisatie van de jeugdzorg worden beoogd. Daarin is ruimte voor vernieuwende, maatschappelijke initiatieven en wordt geïnvesteerd in preventie en aansluiting bij vindplaatsen van jeugdigen en hun ouders. Met de bij de jeugdzorg betrokken partijen wordt geprobeerd de kansen te benutten die decentralisatie biedt. Voorbeelden hiervan zijn:

- de focus op samenwerking en uitgaand van partnerschap, met name in het voorveld en onderwijs;
- grote inzet op preventie op vindplaatsen, zoals CJG op school;

- maatwerkafspraken om, ondanks regionale budgetplafonds, de benodigde zorg te realiseren;
- het beeld bij zorgaanbieders en regionale partijen van de gemeente als betrouwbare en kundige partner.

Op basis van het onderzoek en de daarop gebaseerde conclusies had de rekenkamercommissie als **aanbeveling** voor de raad dat de raad een actieve rol dient te nemen voor de jeugdzorg. Dit betekende:

1. Monitor integraal werken binnen de gemeente en het netwerk van zorgaanbieders
 - Monitor de transformatie die het college samen met alle betrokken partijen binnen de jeugdzorg en het bredere sociaal domein vorm en inhoud zal geven. Stel zo nodig (nadere) kaders;
 - Formuleer met college en organisatie wat integraal werken in Heerenveen betekent. In welke situaties is dit gewenst? En betekent dit dan werken met generalisten, of specialisten die goed samenwerken? En hoe kan ook het budget bij elkaar worden gebracht? Hoe kan het gezin daarbij zelf in de lead zijn? Betrek hierbij ook Wmo en Werk en Inkomen?
2. Concretiseer doelstellingen en bijbehorende monitoring
 - Gebruik 2017 om samen met het college concretere doelstellingen vast te stellen en vraag naar het voorgelegd krijgen van politieke keuzes over de jeugdzorg. Denk onder meer aan thema's als transformatie, integraal werken, de problematiek van de overgang 18- naar 18+, cliëntervaringen, (dreigende) wachtlijsten en andere maatschappelijke, politiek-bestuurlijke en financiële risico's;
 - Spreek met het college af hoe en met welke frequentie monitoringsinformatie zowel kwalitatief als kwantitatief wordt aangeleverd. Maak gebruik van indicatoren en "knoppen" die al zijn uitgewerkt;
 - Leg daarbij actief de koppeling tussen beleid en control. Actief leren van risico's die zich hebben voorgedaan en de effectiviteit van sturingsmogelijkheden;
3. Continu cliëntervaringen meten en ervan leren

Spreek met het college af dat het college zorgt voor en aan de raad rapporteert over:

 - Een continue terugkoppeling van cliëntervaringen. Zet niet in op uitsluitend jaarlijkse metingen, maar op een proces waarbij ieder traject geëvalueerd wordt;
 - Het organiseren van jaarlijkse bijeenkomst met vertegenwoordigers van bij de jeugdzorg betrokken professionals, waarin gereflecteerd wordt op vragen rondom de kwaliteit en transformatie van de zorg;
 - De creatie van een leercirkel (learning loop) door deze combinatie van ervaringen te gebruiken voor verdere transformatie van de jeugdzorg.

Op 25 september 2017 werd het onderzoek besproken in de raad. De raad nam daarbij raadsbreed een amendement aan. Dit resulteerde in het volgende raadsbesluit:

1. De conclusies uit het onderzoek te bekrachtigen;
2. Zijn rol in het sociaal domein samen met de Rkc verder vorm te geven;
3. Het college op te dragen om voor de begroting (van 2018, Rkc) met een voorstel te komen met daarin de uitwerking van de conclusies en aanbevelingen zodat die besproken kan worden met de raad.

Monitoringsonderzoek:

In het voorjaar van 2019 heeft de Rkc de algemeen directeur van de gemeentelijke organisatie verzocht op welke wijze invulling is gegeven aan deze aanbevelingen. Eind oktober 2019 zijn de relevante documenten die hiermee annex zijn ontvangen, vergezeld met een toelichtende ambtelijke notitie en heeft er op 17 december 2019 een interview plaatsgevonden met een beleidsambtenaar jeugdzorg van de gemeente.

Bevindingen:

1. Uit het onderzoek komt naar voren dat er geen vervolg is gegeven aan de opdracht om samen met de Rkc verder vorm te geven aan de rol van de (vorige) raad in het sociaal domein. Wat hieraan ten grondslag heeft gelegen is niet duidelijk;
2. Uit de ontvangen documenten en ambtelijke toelichting blijkt dat het college geen expliciete invulling heeft gegeven aan aanbeveling 3¹ en dat de toenmalige raad hier ook geen verder actie op heeft ondernomen.

Uiteraard zijn er na dit raadsbesluit wel de nodige acties ondernomen die relevant zijn voor het verder vormgeven van de jeugdzorg in Heerenveen. Zonder hierin uitputtend te willen zijn, kunnen de volgende acties worden genoemd die als uitwerking van de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek kunnen worden gezien:

- 1 Om cliëntenervaringen te volgen en te meten vindt er veelvuldig cliëntenonderzoek plaats (2017 en eind 2017) als onderdeel van een continue proces om te komen tot verbetering. De gemeente zal met ingang van 2020 cliëntervaringsonderzoek nieuwe stijl uitvoeren met aandacht voor kwalitatieve beleving van gezinnen en jeugdigen. Daarbij zullen samen met het Sociaal Domein Fryslân en aanbieders gesprekken plaatsvinden om deze opzet ook breder in Friesland uit te voeren. Lokaal is m.i.v. 6 januari 2020 gestart met het cliëntervaringsonderzoek nieuwe stijl; hoe het cliëntervaringsonderzoek regionaal verder vorm krijgt is nu nog niet bekend.
- 2 Het monitoren van integraal werken binnen de gemeente en het netwerk van zorgaanbieders heeft de afgelopen jaren de nodige aandacht gehad. Doel hiervan is om de gestelde doelstellingen op het terrein van de jeugdzorg meer te concretiseren en deze monitoring ook als onderdeel op te nemen in de PDCA-cyclus om sturing te geven aan de begroting. Monitoring krijgt ook een plaats in het op te stellen dashboard om daarmee beter grip te krijgen en regie te kunnen voeren op de jeugdzorg. Hierover is onvoldoende concreet gecommuniceerd met de raad;
- 3 Het concretiseren van de doelstellingen en bijbehorende monitoring. Ook dit proces heeft verdere uitwerking gekregen door doelstellingen te vertalen naar meetbare data. Hierdoor bestaat er beter inzicht in maatschappelijke risico's op het gebied van de jeugdzorg en waar kansen of bedreigingen liggen. Ook dit proces heeft zonder co-creatie met de raad

¹ Aanbeveling 3 houdt in: "Het college op te dragen om voor de begroting (van 2018, Rkc), met een voorstel te komen met daarin de uitwerking van de conclusies en aanbevelingen zodat die besproken kan worden met de raad".

plaatsgehad, zodat de raad onvoldoende invloed heeft kunnen uitoefenen op het resultaat van dit proces.

Met zijn brief van 29 oktober 2019 heeft het college de raad uitvoerig geïnformeerd over de wijze waarop sturing wordt gegeven op de jeugdhulp en hoe het college hier de komende periode verder vorm aan geeft. Deze brief is daarmee een vervolg op een specifieke informatieve bijeenkomst die in juni 2019 met de raad heeft plaatsgevonden over dit onderwerp. Daarbij zal in de eerste helft van 2020 een beleid- en uitvoeringsplan voor de opgave “getransformeerde en beheersbare jeugdhulp” uit de Kadernota Sociaal Domein worden voorgelegd. De voorbereiding van deze kadernota vond plaats via een interactief proces waarbij de raad ook expliciet betrokken was. Verder vinden er meerdere expertmeetings met de gemeenteraad plaats (13 januari en 3 februari 2020) over de uitvoering van de Jeugdwet en ontvangt de raad in het kader van de perspectiefnota 2020 voorstellen welke structurele financiering de uitvoering van de Jeugdwet vraagt.

Conclusies

Er is geen expliciete uitvoering gegeven aan het raadsbesluit van 25 september 2017. Wel is door het college regelmatig gecommuniceerd over de uitvoering van de jeugdzorg.

Aanbevelingen

1. Aanbevolen wordt om de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het terrein van jeugdzorg te verbeteren de raad ook meer bij het voortraject van de beleidsvorming te betrekken.
2. Aanbevolen wordt om de griffie de door de raad overgenomen aanbevelingen van de rekenkamercommissie te laten vastleggen en periodiek te laten monitoren om zodoende te voorkomen dat de aanbevelingen niet worden opgevolgd.

Deze raadsbrief is op 14 januari 2020 om wederhoor voorgelegd aan het college. De reactie van het college van 28 januari 2020 (ontvangen 4 februari 2020) is ter kennisneming bijgevoegd.

Nawoord Rkc:

Het college gaat niet in op de bevindingen van de Rkc zoals aangegeven op bladzijde 3 (onder de punten 1 en 2), maar op de aanbevelingen die door de Rkc zijn gedaan naar aanleiding van onderzoek destijds. Omdat tijdens de behandeling van dit rekenkameronderzoek in de raadsvergadering van 25 september 2017 de raad een amendement heeft aangenomen is in dit monitoringsonderzoek **dit** raadsbesluit onderwerp van onderzoek geweest en niet de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek. Hierover heeft de Rkc gecommuniceerd met het college maar dit is geen reden voor het college om zijn brief van 28 januari 2020 daarop aan te passen.

Met vriendelijke groet,

Rekenkamercommissie Heerenveen,
Rom Afman, voorzitter Rkc